

20.5.2020

Erikoiskuljetusten liikenteenohjaajan koulutus ja oikeuden uudistaminen

TRAFICOM/142807/03.04.03.00/2020

1 Määräyksen tausta ja säädöserusta

Liikenne- ja viestintävirasto Traficom hyväksyy erikoiskuljetusten liikenteenohjaajan koulutusta antavat tahot tieliikennelain (267/1981) 49 pykälän perusteella hallintolain (434/2003) mukaisin menettelyin. Liikenne- ja viestintäviraston edeltäjä Liikenteen turvallisuusvirasto Trafi on lisäksi laatinut erikoiskuljetusten liikenteenohjaajan perus- ja jatkokoulutuksen periaatteet koulutusten sisällöstä, kestosta ja toteuttamistavasta.

1.6.2020 voimaan tulevan tieliikennelain (729/2018) 67 pykälän 6 momentissa Liikenne- ja viestintävirasto valtuutetaan antamaan tarkempia määräyksiä erikoiskuljetusten liikenteenohjaajan koulutuksesta ja oikeuden uudistamisesta.

Määräyshankkeessa annetaan uuden tieliikennelain määräysenantovaltuutuksen mukaiset määräykset koulutuksen sisällöstä, kestosta ja toteutuksesta sekä kouluttajista, samoin kuin oikeuden uudistamisesta. Määräyksellä vahvistetaan koulutusten sisällöt ja niihin tehdään pienimuotoisia sisällöllisiä muutoksia. Samalla mahdollistetaan verkko- ja virtuaalikoulutuksen käyttäminen osana koulutusta.

Määräyksessä annetaan koronaviruksesta johtuvat tilapäiset poikkeusmääräykset aikavälillä 13.3.2020–1.11.2020 vanhenevien erikoiskuljetusten liikenteenohjaajan oikeuksien voimassaolon jatkamiseksi 31.11.2020 asti.

2 Määräyksen valmistelu

Määräys on valmisteltu virkatyönä Liikenne- ja viestintävirastossa. Määräystä valmisteltaessa on kuultu kirjallisesti erikoiskuljetusten liikenteenohjaajakouluttajia ja Suomen erikoiskuljetusten liittoa koulutusten sisällöstä ja käytännön toteuttamisesta erityisesti verkko- ja virtuaaliopetuksena.

Määräysluonnoksesta on pyydetty kirjalliset lausunnot ajalla 15.4.2020–13.5.2020. Lausunto on pyydetty tieliikenteen määräysvalmistelun tiedostuslistalle ilmoittautuneilta. Mahdollisuus antaa lausunto oli myös tahoilla, joilta lausuntoa ei nimenomaisesti pyydetty. Lausuntopyyntö julkaistiin Traficomien verkkosivuilla.

Yhteensä 12 tahoja antoi lausunnon. Lausunnonantajista 5 ilmoitti lausuntonaan, ettei heillä ole lausuttavaa määräysluonnoksesta. Yleisarviot määräysluonnoksesta olivat myönteisiä. Lausunnoissa esitettiin myös kysymyksiä määräyksestä ja 1.6.2020 voimaan tulevan tieliikennelain erikoiskuljetusten liikenteenohjaajan oikeuden uudistamista koskevista pykälistä. Lausunnoissa nousi erityisesti esille verkko- ja virtuaalikoulutuksen enimmäismäärä sekä Tieturva 1 –koulutuksen sisällyttäminen osaksi koulutusta.

Verkko- ja virtuaalikoulutusta ehdotettiin laajennettavaksi. Logistiikkayritysten liitto ry:n mukaan tulevaisuudessa tulisi harkita suuremman tuntimäärän sallimista verkko- ja virtuaalikoulutuksessa. Suomen kuljetus ja logistiikka SKAL ry katsoi lausunnossaan, että 7 tunnin rajoituksen tulisi koskea vain verkkokoulutusta. Tällöin virtuaalikoulutusta saisi antaa rajoituksetta, tai niin, että käytännön harjoitukset on annettava lähiopetuksena. Määräyksen jatkovalmistelussa on päätetty säilyttää määräysluonnoksessa asetettu seitsemän tunnin enimmäisraja verkko- ja virtuaalikoulutukselle. Aikaisemmin erikoiskuljetusten liikenteenohjaajan koulutus on järjestetty luokkaopetuksena. Huomioiden erikoiskuljetusten liikenteenohjaajan koulutukseen kuuluvat käytännön harjoitukset, Liikenne- ja viestintävirasto

20.5.2020

katsoo vielä tässä vaiheessa perustelluksi asettaa enimmäisraja muun kuin luokkaopetuksen antamiselle.

Suomen kuljetus ja logistiikka SKAL ry, Logistiikkayritysten liitto ry, Pirkanmaan ELY-keskus ja Poliisihallitus katsoivat, että Tieturva 1-koulutuksen suorittamisen tulisi olla pakollinen osa erikoiskuljetusten liikenteenohjaajan koulutusta. Määräyksen jatkovalmistelussa on päätetty olla lisäämättä Tieturva 1-koulutusta pakolliseksi osaksi erikoiskuljetusten liikenteenohjaajan koulutusta. Erikoiskuljetusten liikenteenohjaajan oikeuden myöntämisen edellytykset ovat tieliikennelain (729/2018) 67 §:ssä. Liikenne- ja viestintäviraston määräyksenantovaltuus koskee koulutusta eikä se näin ollen ulotu erikoiskuljetusten liikenteenohjaajan oikeuden myöntämisen edellytyksiin. Tieliikennelain 67 §:ssä ei edellytetä erikoiskuljetusten liikenteenohjaajan oikeuden myöntämiseksi Tieturva 1-koulutusta. Jos erikoiskuljetusten liikenteenohjaajan koulutukseen sisällytettäisiin pakollisena suorituksena Tieturva 1-koulutus, tulisi tästä käytännössä oikeuden myöntämisen edellytys. Liikenne- ja viestintävirasto ei näe mahdollisena asettaa EKL-oikeuden myöntämiselle sellaisia edellytyksiä, joita lainsäätäjät ei ole asettanut. Kouluttajan on kuitenkin mahdollista oman harkintansa mukaisesti sisällyttää Tieturva 1 osaksi koulutusta.

3 Arvio määräyksen vaikutuksista

Määräyshankkeessa yhdenmukaistetaan erikoiskuljetusten liikenteenohjaajan koulutusten sisältöä, kestoa ja toteutustapoja koskevat vaatimukset muuttamalla ne oikeudellisesti sitoviksi sekä annetaan tarkemmat määräykset kouluttajista ja oikeuden uudistamisesta koulutuksella.

Koulutusten sisältöä päivitetään vastaamaan nykyisiä koulutustarpeita. Verkko- ja virtuaalikoulutuksen mahdollistamisen ennakoidaan laajentavan koulutustarjontaa ja helpottavan pitkistä välimatkoista johtuvia esteitä koulutukseen osallistumiselle, samoin kuin parantavan ruotsinkielisen koulutuksen saatavuutta.

Erikoiskuljetusten liikenteenohjaajan oikeuksien uudistamiseen liittyvillä poikkeusmääräyksillä helpotetaan oikeuden uudistamiseen koronaviruksen vuoksi liittyviä vaikeuksia.

4 Yksityiskohtaiset perustelut

Luvussa 2 (Erikoiskuljetusten liikenteenohjaajan kouluttajahyväksyntä) määrätään erikoiskuljetusten liikenteenohjaajan koulutusta antavista tahoista. Erikoiskuljetusten liikenteenohjaajan tehtävä edellyttää ammattitaitoa, minkä vuoksi myös kouluttajalta edellytetään osaamista ja koulutuksen antamista varten tarvittavia resursseja. Erikoiskuljetusten liikenteenohjaajan koulutusta voi antaa vain Liikenne- ja viestintäviraston hyväksymä yritys tai yhteisö, jolla on riittävä osaaminen koulutuksen pitämiseksi sekä riittävät taloudelliset ja muut toimintaedellytykset koulutusten järjestämiseksi. Muita toimintaedellytyksiä voivat olla esimerkiksi toiminnan laajuuteen nähden riittävä ja ammattitaitoinen henkilöstö, tarkoituksenmukaiset opetustilat ja tarvittava opetusaineisto ja –välineistö. Hyväksyntää haetaan kirjallisesti Liikenne- ja viestintäviraston lomakkeella. Hakemuksen yhteydessä toimitetaan tarpeelliset tiedot ja todistukset hakemuksen käsittelemiseksi.

Luvussa 2 ei aseteta koulutushyväksyntää hakevalle nimenomaisia kokemus- tai koulutusvaatimuksia, vaan ne kohdistuvat koulutuksesta vastaavaan johtajaan. Kouluttajan on hyväksyntää hakiessaan nimettävä määräyksessä asetetut vaatimukset täyttävä koulutuksesta vastaava johtaja, jonka tehtäviin kuuluu varmistaa koulutuksen laatu ja lainmukaisuus. Koulutuksesta vastaavalla johtajalla on määräyksen mukaan oltava voimassa oleva erikoiskuljetusten liikenteenohjaajan oikeus ja voimassa oleva Tiellä tehtävän työn turvallisuuskoulutus (Tieturva) 2 –pätevyys, sekä tarvittava osaaminen tehtävän hoitamiseksi. Tarvittava osaaminen tehtävän hoitamiseksi voidaan osoittaa esimerkiksi erikoiskuljetusten liikenteenohjausten käytännön työssä saadulla osaamisella tai koulutuksen kautta saadulla

20.5.2020

riittävällä asiantuntijuudella erikoiskuljetusten liikenteenohjauksesta. Kouluttaja on vastuussa henkilöstönsä pätevyydestä tehtävään.

Luvussa 2 tarkoitettu kouluttajahyväksyntä on voimassa 5 vuotta. Hyväksyntä voidaan uudistaa, jos hakija täyttää hyväksymisen edellytykset. Myös hyväksynnän uudistamista haetaan kirjallisesti Liikenne- ja viestintävirastolta. Hyväksyntä voidaan perua, jos hyväksymisen edellytykset eivät enää täyty tai koulutusta ei järjestetä asianmukaisesti. Hyväksyntä voidaan perua myös säädösten, määräysten sekä kouluttajahyväksyntää koskevien ehtojen tai ohjeiden vastaisesta toiminnasta.

Erikoiskuljetusten liikenteenohjaajan koulutus jakaantuu kahteen osaan: peruskoulutukseen ja jatkokoulutukseen. Määräyksen luvussa 3 (Erikoiskuljetusten liikenteenohjaajan peruskoulutus) annetaan määräykset erikoiskuljetusten liikenteenohjaajan peruskoulutuksesta ja luvussa 5 (Erikoiskuljetusten liikenteenohjaajan jatkokoulutus) jatkokoulutuksesta. Peruskoulutuksen ja jatkokoulutuksen kesto määräyksessä vastaa koulutusten nykyisiä kestoja. Koulutuksen vähimmäiskesto peruskoulutuksessa on 21 oppituntia ja jatkokoulutuksessa 7 oppituntia. Oppitunnin vähimmäiskesto on 45 minuuttia sekä perus- että jatkokoulutuksessa.

Luvussa 3 tarkoitettu peruskoulutus suoritetaan luvan saamiseksi ja luvussa 5 tarkoitettu jatkokoulutus luvan voimassaolon jatkamiseksi. Jatkokoulutukseen voi osallistua henkilö, jolla on voimassa oleva erikoiskuljetusten liikenteenohjaajan oikeus tai jonka erikoiskuljetusten liikenteenohjaajan oikeus on vanhentunut alle tai tasan 6 kuukautta aikaisemmin. Koska erikoiskuljetusten liikenteenohjaajan koulutukseen osallistuminen merkitään viranomaisen rekisteriin ja koulutukseen osallistuminen on yksi erikoiskuljetusten liikenteenohjaajan luvan myöntämisen edellytyksistä, tulee koulutusta antavan luotettavasti tunnistaa koulutukseen osallistuva henkilö riippumatta koulutuksen toteuttamismuodosta.

Erikoiskuljetusten liikenteenohjaajan oikeuden myöntämiseksi uudistamiseksi edellytetään muiden edellytysten ohella koulutusten suorittamista. Jotta koulutuksen suorittanut henkilö ei joutuisi odottamaan kohtuuttoman pitkään oikeuden myöntämistä tai uudistamista, on kouluttajan lukujen 3 ja 5 mukaisesti ilmoitettava suoritetusta koulutuksesta kohtuullisessa määräajassa. Koulutuksesta vastaavan johtajan on annettava todistus koulutuksen suorittaneelle 14 vuorokauden kuluttua koulutuksen päättymisestä sekä perus- että jatkokoulutuksessa. Pidetyistä koulutuksista on ilmoitettava Liikenne- ja viestintävirastolle 10 arkipäivän kuluessa koulutuksen päättymisestä. Ilmoitukseen on sisällyttävä koulutuksen suorittamispäivämäärä, kesto, koulutukseen osallistuneet henkilöt ja koulutuksen toteutustapa eli tieto siitä, onko koulutus toteutettu lähikoulutuksena vai kokonaan tai osittain verkko- tai virtuaalikoulutuksena. Koulutuksessa käytettävän opetusmateriaalin on oltava ajantasaista ja sisällöltään voimassaolevien säädösten ja määräysten mukaista.

Osa erikoiskuljetusten liikenteenohjaajan koulutusta antavista ei nähnyt verkko- ja virtuaalikoulutuksen soveltuvan erikoiskuljetusten liikenteenohjaajan koulutukseen. Osa kouluttajista kuitenkin katsoi verkko- ja virtuaalikoulutuksen soveltuvan tiettyjen aihealueiden kouluttamiseen. Määräyksessä on edellä mainittu palaute huomioiden päädytty osittain mahdollistamaan verkko- ja virtuaalikoulutuksen käyttäminen niin, että sekä luvussa 3 tarkoitetussa perus- että luvussa 5 tarkoitetussa jatkokoulutuksessa on mahdollista antaa koulutuksesta enintään 7 tuntia verkko- tai virtuaalikoulutuksena. Peruskoulutukseen sisältyy käytännön harjoituksia, esimerkiksi reittiharjoituksia, joiden tekeminen lähiopetuksena on erikoiskuljetusten liikenteenohjaajan työnkuva huomioiden tarkoituksenmukaisempaa lähiopetuksena ja joiden kouluttaminen lähiopetuksena tukee paremmin erikoiskuljetusten liikenteenohjaajan käytännön työn suorittamisessa vaadittavien valmiuksien lisäämistä. Peruskoulutukseen sisältyy kuitenkin myös teoreettisia opintoja, jotka voidaan toteuttaa tarkoituksenmukaisesti verkko- ja virtuaalikoulutuksena. Huomioiden käytännön tehtävien ja teoriaopetuksen painotus koulutuksessa on enimmäistuntimääräksi verkko- ja virtuaalikoulutuksella asetettu 7 tuntia. Jatkokoulutuksessa on kyse jo olemassa olevan oikeuden uudistamisesta, jolloin koulutettavalla on peruskoulutuksesta saadut perustiedot ja käytännön työkokemuksen kautta hankitut perustaidot erikoiskuljetusten liikenteenohjaajan

20.5.2020

työstä. Koska kyseessä on jo olemassa olevan tietotaidon päivittäminen ja syventäminen, voidaan jatkokoulutus toteuttaa kouluttajan oman harkinnan mukaisesti kokonaan verkko- tai virtuaalikoulutuksena.

Määräyksen aluvuussa 1.2 määritellään verkkokoulutus etäopetukseksi, jossa koulutettava suorittaa itsenäisesti opetussuunnitelman vaatimusten mukaista teoriaopetusta oppimista tukevan ohjelmiston ja teknisen käyttöyhteyden avulla ilman kouluttajaa. Koulutettavalla tulee aina olla mahdollisuus reaaliaikaisesti esittää kysymyksiä ja käydä keskustelua kouluttajan roolissa toimivan henkilön kanssa joko reaaliaikaisella verkkokeskustelulla, ääniyhteydellä tai videoyhteydellä. Virtuaalikoulutus on määritelty etäopetukseksi, jossa koulutettava osallistuu kouluttajan pitämään opetussuunnitelman vaatimusten mukaiseen teoriaopetukseen videoyhteyttä hyödyntävän teknisen käyttöyhteyden välityksellä. Käyttöyhteyden tulee mahdollistaa reaaliaikainen vuorovaikutus kouluttajan ja koulutettavien välillä koko oppitunnin ajan. Kouluttajan on varmistettava osallistujien henkilöllisyys ja läsnäolo kaikissa eri koulutusmuodoissa tarkoittaen lähiopetusta sekä verkko- ja virtuaalikoulutusta. Koulutuksen hyväksytty suorittaminen edellyttää aktiivista osallistumista ja läsnäoloa koko koulutuksen ajan.

Kouluttajat pitivät koulutusten nykyistä sisältöä pääosin hyvänä, minkä vuoksi peruskoulutuksen sisältö on säilytetty pääosin ennallaan määräyksen luvussa 3. Määräykseen on kuitenkin tehty koulutusohjelman sisältöön muutamia muutoksia. Peruskurssin sisältöön on lisätty osio Liikenteenohjaajan rooli erikoiskuljetuksessa. Osion on tarkoitus perehdyttää siihen, että erikoiskuljetuksessa on kuljetuksesta riippuen eri määrä liikenteenohjaajia, joilla jokaisella on kuljetuksen kannalta oma roolinsa.

Liikenteenohjaajan käyttäytyminen ja ammattietiikka -osuuden sanamuotoa on muutettu muotoon Erikoiskuljetusten liikenteenohjaajan eettiset periaatteet ja virkavastuu. Erikoiskuljetusten liikenteenohjaajat hoitavat tehtävänsä virkavastuun alaisena, joten virkavastuun ja eettisten periaatteiden merkitystä koulutuksessa korostetaan sisällyttämällä se peruskoulutuksen osaksi.

Osa koulutusta antavista katsoi yleisen tieliikenteen lainsäädännön puuttuvan koulutusohjelmasta ja toivoivat aiheen lisäämistä pakolliseksi osaksi koulutusta. Edellä mainittu huomioden on määräykseen lisätty erikoiskuljetusten kannalta olennaista tieliikenteen lainsäädäntöä koskeva osio. Erikoiskuljetusten liikenteenohjaajalla on merkittävä rooli liikenneturvallisuuden ja liikenteen sujuvuuden kannalta. On näin ollen välttämätön, että erikoiskuljetusten liikenteenohjaajalla on ajantasainen tietämys myös tieliikenteen lainsäädännöstä.

Peruskoulutuksen pakollisesta sisällöstä on poistettu osio erikoiskuljetusten valvonta. Osio sisältyy osapuolten vastuut ja velvollisuudet -osioon, jolloin sitä ei ole tarpeen käsitellä erillisenä osiona.

Kouluttaja voi itse päättää koulutuksen sisällön opetusjärjestyksen ja koulutuksen jakamisen eri päville, samoin kuin itse valita käyttämänsä opetusmateriaalin ja koulutusmuodon. Määräyksessä annetaan vähimmäisvaatimukset koulutuksen sisällölle, jolloin kouluttaja voi laajentaa koulutuksen sisältöä parhaaksi katsomallaan tavalla. Väyläviraston ylläpitämän Tieturva 1-koulutuksen voi myös tehdä osana peruskoulutusta tai jatkokoulutusta. Kouluttaja voi sisällyttää opetukseen myös harjoitus- ja kertaustehtäviä sekä loppukokeen.

Luvussa 5 tarkoitetun jatkokoulutuksen tarkoituksena on varmistaa, että erikoiskuljetusten liikenteenohjaus tapahtuu turvallisesti ja ajantasaisen ammattitaidon omaavan liikenteenohjaajan toimesta. Aikaisemmasta poiketen jatkokoulutuksen sisältöä ei ole määritelty aihekohtaisesti, vaan jatkokoulutuksen aikana on päivitettävä ja syvennettävä koulutettavan osaamista peruskoulutuksessa käsiteltävien aiheiden osalta. Säännöllisin väliajoin järjestettävien jatkokoulutusten tarkoituksena on saattaa kuljettajien tiedot ajan tasalle ja

20.5.2020

syventää jo olemassa olevaa osaamista. Koulutuksessa käsitellään muuttunutta lainsäädäntöä ja erikoiskuljetuksiin liittyviä muutoksia koulutusta edeltävän viiden vuoden ajalta.

Jatkokoulutusta ei voi vastaisuudessa järjestää yhdessä peruskoulutuksen kanssa. Jatkokoulutuksen tarkoituksena on syventää koulutettavan osaamista erikoiskuljetusten liikenteenohjaamisesta. Peruskoulutuksen käyttäminen tähän tarkoitukseen ei palvele osaamisen syventämistä.

Luvussa 4 (Erikoiskuljetuksen liikenteenohjaajan oikeuden uudistaminen) annetaan määräykset erikoiskuljetuksen liikenteenohjaajan oikeuden uudistamisesta koulutuksella. Oikeuden uudistamiseksi hakijan on täytettävä tieliikennelain 67 § vaatimukset sekä hänellä tulee olla käytynä tässä määräyksessä määritelty jatkokoulutus. Erikoiskuljetuksen liikenteenohjaajan oikeuden voimassaoloaika voidaan sen päättymisestä lukien jatkaa viidellä vuodella, jos hakija täyttää oikeuden myöntämiselle asetetut vaatimukset sekä on oikeuden voimassaoloajan päättymistä edeltävän 12 kuukauden tai päättymisen jälkeisen 6 kuukauden aikana suorittanut määräyksessä tarkoitetun jatkokoulutuksen. Jos erikoiskuljetusten liikenteenohjaajan oikeus on päättynyt ja jatkokoulutus on suoritettu 6 kuukauden sisällä voimassaolon päättymisestä, jatketaan oikeutta viideksi vuodeksi oikeuden päättymispäivämäärästä lukien. Jos oikeuden vanhentumisesta on yli 6 kuukautta, tulee oikeuden uudistamiseksi suorittaa peruskoulutus.

Luvussa 6 (Poikkeusmääräykset) annetaan poikkeusmääräykset erikoiskuljetusten liikenteenohjaajan oikeuden uudistamisesta niiden oikeuksien osalta, joiden voimassaolo päättyy aikavälillä 13.3.2020–1.11.2020. Suomessa myönnettyt erikoiskuljetusten liikenteenohjaajan oikeudet, joiden voimassaolo päättyy aikavälillä 13.3.2020–1.11.2020, ovat poikkeuksellisesti voimassa kotimaan tieliikennekuljetuksissa 30.11.2020 asti.

5 Määräyksen aikataulu

Määräys on tarkoitus antaa toukokuussa 2020 ja se on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.6.2020.

6 Määräyksestä viestiminen

Määräyshankkeen aloittamisesta ja määräyshankepäättöksen hyväksymisestä on tiedotettu Liikenne- ja viestintäviraston verkkosivuilla. Määräysluonnoksesta on pyydetty kirjalliset lausunnot ajalla 15.4.2020–13.5.2020. Lausuntopyyntö on julkaistu Liikenne- ja viestintäviraston internetsivuilla ja lähetetty tieliikenteen määräysvalmistelun tiedotuslistalle ilmoittautuneille sähköpostitse. Valmis määräys julkaistaan Liikenne- ja viestintäviraston verkkosivuilla ja Finlexissä. Määräyksen antamisesta tiedotetaan Liikenne- ja viestintäviraston verkkosivuilla.

LIITTEET:

Kommenttikooste